

Sprog i Norden

Titel: Isländsk språkvård
Forfatter: Baldur Jónsson
Kilde: Sprog i Norden, 1988, s. 5-16
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk språksekretariat

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Isländsk språkvård

Av Baldur Jónsson

I denna artikel kommer jag att i huvudsak beröra tre punkter inom isländsk språkvård: 1) de språkpolitiska riktlinjerna (språkprogrammet), 2) språkvårdens uppgifter och verksamhet (språkprogrammets genomförande) och 3) isländsk språkvård i nordiskt perspektiv.

Jag skall också försöka ta hänsyn till de frågor som ställts av Svenska språknämnden i Finland (i ett brev till Íslensk málnefnd, daterat 23.1.1987) beträffande temat "isländsk språkvård" även om jag inte har möjlighet att besvara dem utförligt. De har följande lydelse:

"Vilka faktorer har lett till att den isländska språkvården har utformats som den har, dvs. hur har språkvårdstraditionen vuxit fram (den kulturella och språkpolitiska bakgrunden)?"

"I vilka avseenden skiljer sig den isländska språkvården från språkvården i de andra nordiska länderna? Vad kan vi lära av varandra?"

1. De språkpolitiska riktlinjerna

Under de senaste åren har det varit mycken diskussion om isländsk språkpolitik. Många har efterlyst en så kallad "målstefna" ett slags språkprogram som innehåller språkpolitiska riktlinjer och mål. Andra har menat att riktlinjerna var klara vare sig de fanns som skriven text eller ej. Något nytt har enligt min mening inte framkommit utom det att ännu fler har formulerat "målstefnan" än förut. Diskussionen har dock säkert bidragit till att klargöra saker som för många har varit dunkla, och på så sätt har den varit nyttig. De viktigaste punkterna som alltid betonas

uttrycks med orden *efling* ("stärkning") och *varðveisla* ("bevarande"). Målet är att isländskan skall kunna bli ett bättre, effektivare, smidigare uttrycksmedel utan att ändra sin struktur eller omvandlas till ett annat språk. Att *efla* ("stärka") språket innebär även, enligt min mening, att utvidga och förbättra språkbruket och kunskaperna om språket – också bland andra folk. Att *varðveita* ("bevara") språket innebär bl.a. att i görligaste mån vidmakthålla dess enhetliga karaktär i tid och rum och socialt.

Under de senaste åren har dessa huvudsynpunkter presenterats på flera håll, visserligen på litet varierande sätt, men om målet är det, så vitt jag kan se, ingen oenighet. Det anges t.ex. i kommentaren till propositionen om lagen om Íslensk málnefnd 1984 (Frumvarp til laga um Íslenska málnefnd), i Jón Hilmar Jónssons Íslensk málstefna: lifandi afl eða gömul dyggð? 1985, s. 21–23 och i Guðmundur B. Kristmundsson et al. Álitgerð um málvöndun og framburðarkennslu í grunnskólum 1986, s. 27–28.

Annars kan man säga generellt att det väsentliga i detta som vi kallar "málstefna" har uttryckts och förklarats både utförligt och kortfattat i tal och skrift av ledande gestalter inom politiska och kulturella områden under de senaste minst 200 åren. Enstaka gånger har det stuckit fram någon som protesterat eller framhållit den raka motsatsen till "málstefnan", t.o.m. att isländskan borde läggas ner och ersättas av danskan (Halldór Hermannsson 1919:22). Det hände på 1700-talet när Island drabbades av så stora katastrofer att det även talades om att evakuera landets invånare. Men sådana röster hör till undantagen. I vissa fall har de varit enbart negativa, dvs. man har inte kunnat peka på någon ersättning för det som kritiken riktats emot. En annan sak är att man kan ha olika åsikter om enstaka språkliga företeelser och kanske om huruvida de följer riktlinjerna eller ej. Men långvariga diskussioner om frågor av detta slag får man inte misstolka som oenighet om målet. Detta är bara ett livstecken som vittnar om intresse för språket.

Det är kanske på sin plats att här återkomma till den finlandssvenska språknämndens fråga om de faktorer som lett till att den isländska språkvården har utformats som den har. Det är alltså fråga om hur språkvårdstraditionen har vuxit fram och om den kulturella och språkpolitiska bakgrunden, som det hette.

Frågorna från Finland förutsätter att språkvården på Island

skiljer sig från språkvården i de andra nordiska länderna. Det är klart att i fråga om organiseringen av språkvården ligger vi efter de flesta andra. Mer om detta sedan. Men jag är inte övertygad om att jag har bättre förutsättningar än andra att bedöma skillnaden mellan de nordiska ländernas språkvård. Jag är inte ens övertygad om att det finns någon större skillnad. Jag tror i varje fall att målet är – mutatis mutandis – praktiskt taget detsamma överallt. Det som är olika är själva språken och den historiska och politiska bakgrunden.

Här borde jag kanske reservera mig med hänsyn till ordet *språkvård*. När jag tillfrågas om isländsk språkvård svarar jag automatiskt som om det var tal om "islensk málrækt". Det finns naturligtvis ingen annan möjlighet. Men det är inte givet att *málrækt* har exakt samma innebörd som *språkvård*. Ordboksdefinitionerna i *Íslensk orðabók* 1983 resp. *Svensk ordbok* 1986 hjälper inte så mycket. De är visserligen rätt olika men knappast på ett avgörande sätt. Enligt min uppfattning kan det dock vara en skillnad på "málrækt" och "språkvård". Den återspeglar då antagligen olika språkpolitiska attityder. Sedan har de andra nordiska språken var sitt ord för motsvarande begrepp.

De nordiska språken i Danmark, Norge, Sverige (och därmed Finland) har som bekant utvecklats på ett helt annat sätt än på de atlantiska öarna, framför allt på Island. Skillnaden blev avgörande redan under senmedeltiden. Många har frågat sig varför "isländskan har bevarat sin ålderdomlighet så förunderligt väl tiderna igenom ända till våra dagar" för att citera Elias Wessén (1960:40). Flera olika faktorer har påpekats, litterära, sociala, geografiska etc. (se t.ex. Wessén 1960:40–41, Helgi Guðmundsson 1977:314–325). Det kan vi inte komma närmare in på här. Men när man frågar om den isländska språkvårdens kulturella bakgrund så är mitt svar kort sagt: *Islands medeltida litteratur och den oavbrutna språkliga kontinuiteten*.

Trots att mycket har gått förlorat, är vår gamla litteratur så mäktig, både i fråga om kvalitet och kvantitet, att man inte kommer ifrån den. Den verkar ständigt som en jättemagnet. Där har vi det fundament som isländsk kultur vilar på, och därmed också vår språkpolitik.

Frågan om språkvårdstraditionen och hur den har vuxit fram har ofta behandlats, senast av Jónas Kristjánsson i en högst läsbar

uppsats (1986). Jag har själv varit inne på denna fråga i olika sammanhang, bl.a. vid språkmötet på Färöarna 1984 (Baldur Jónsson 1985b. Se vidare Baldur Jónsson 1985c och Halldór Halldórsson 1962). Jag skall bara beröra några få punkter här.

Om vi nu tänker oss språkvård som medveten strävan att slå vakt om och förbättra ett språk enligt ett definierat mål, så är isländsk språkvård drygt 200 år gammal. (I vissa avseenden är den mycket äldre, jfr mitt föredrag från Färöarna.)

Men det går en gräns vid år 1780. Vid den tiden (1779) stiftade några islänningar i Köpenhamn föreningen Hið íslenska lærdómslistafélag ("De lärda konsternas förening" som man har kallat den på svenska). Den publicerade en årsskrift ("Rit þess Íslenska Lærdóms-Lista Felags") som utkom under perioden 1781–1798. Där behandlas olika ämnen som man aldrig förut hade skrivit om på isländska. Hur skulle man då bära sig åt? Det hade föreningens ledare redan i förväg funderat på. I föreningens stadgar som publicerades i Köpenhamn 1780 finns det tre paragrafer som innehåller bestämmelser om detta (se Halldór Halldórsson 1971:223). De låter så här i en fri översättning:

5. Vidare skall föreningen beskydda och bevara norrön tunga som ett vackert huvudspråk, som för en lång tid har talats i Norden, och sträva efter att rensa densamma från utländska ord och uttryck som nu börjar fördärva den. Man skall därför icke i föreningens skrifter använda främmande ord om idrott, verktyg och annat, om man lyckas hitta andra gamla eller medeltida norröna benämningar (= termer).

6. Därför kan man också i stället för sådana främmande ord tillverka nya ord, sammansatta av andra norröna ord, som väl kan förklara den saks natur som de skall beteckna; man skall därvid noga iaktta de regler som tillhör denna tunga och som tillämpats vid bildandet av goda, gamla ord; det skall också ges en tydlig förklaring och tolkning av sådana nya ord så att de blir lättförståeliga för allmänheten.

7. Dock får gärna behållas sådana ord som använts i skrifter från 1200- och 1300-talen även om de icke har sitt ursprung i norrön tunga utan kommer från främmande folk, när det ej finns andra mer brukliga eller bättre och vackrare ord bildade på annat sätt.

Vi märker här å ena sidan respekten för språket och dess renhet. Å andra sidan är man mån om att det som föreningen publicerar blir begripligt för allmänheten. Föreningens ledare har tydligen föreställt sig att det som man nuförtiden kallar termer vore lättare att förstå om de bestod av inhemska språkelement.

Om förverkligandet av intentionerna i dessa stadgar har Halldór Halldórsson skrivit bl.a. (1962:12): "ett gemensamt drag för artiklarna i årsskriften är, att man här försöker att bilda nya ord för vetenskapliga och tekniska begrepp".

Endast relativt få av dessa nya ord har överlevt till våra dagar, men huvudsaken är, som Halldór Halldórsson uttrycker det, "att här uppdrogs riktlinjerna för den språkliga inställning, som kom att bli tongivande på Island".

Innan vi går vidare är det värt att stanna ett ögonblick inför danskans ställning. Island tillhörde som bekant Danmark i flera hundra år, dvs. från 1380–1918, och Danmarks konung var enväldig på Island från 1662 till 1874. Men danskan blev aldrig islänningarnas språk. Märkligt nog har Island alltid varit enspråkigt. Ingen människa begärde någonsin – inte ens när kungen var enväldig – att islänningar i allmänhet skulle tala eller förstå danska. Förbindelserna med Danmark var ändå så långvariga och ensidiga att isländskan oundvikligen kom att påverkas av danskan. Isländska ämbetsmän måste givetvis använda danska i tjänsten. Nästan all högre utbildning fick isländska studerande i Köpenhamn. På så sätt lärde de sig danska, kanske fick de någon privat förberedelse innan de for iväg. I de gamla biskopssätenas latinskolor, på Hólar och Skálholt, var det – mig veterligen – ingen danskundervisning. Det torde heller inte ha varit fallet i motsvarande skolor i Danmark. Men i latinskolan på Bessastaðir undervisades i danska under 1800-talets första hälft (Porkell Jóhannesson 1950:381) och senare i andra skolor också. Många lärde sig – mer eller mindre på egen hand – att läsa danska böcker, men obligatorisk danskundervisning infördes inte i isländska skolor förrän 1946. Då hade Island varit suverän stat i 28 år och självständig republik i två (jfr Jónas Kristjánsson 1986:134).

Efter denna exkurs om danskan skall vi se oss litet omkring på Island efter 1780. På 1780-talet drabbades landet av häftiga katastrofer som medförde stora folkförluster. Först efter sekelskif-

tet började landet hämta sig. 1800-talets första hälft kännetecknas av romantik, frihetskamp och patriotism. Litteraturen började blomstra igen, och språkvården förenades med kampen för större frihet. Dess viktigaste uppgifter var att rensa ut onödiga danismer, vänja folk av med att tala den jargong som var gängse i vissa kretsar, främst på handelsplatserna och särskilt i Reykjavik, och framhäva allmogenespråket som hos bondefolket landet runt hade bevarats förbluffande bra helt ifrån medeltiden. Men den stora förebilden för språkvårdare och andra skrivande var naturligtvis fornlitteraturen själv.

När vi talar om dessa tider får vi komma ihåg att städer inte fanns på Island. Reykjavik, som var den största av handelsplatserna, hade vid sekelskiftet 1800 endast omkring 300 invånare. Bönderna som jag talade om utgjorde med andra ord nästan hela befolkningen.

Latinskolan på Bessastaðir spelade en väsentlig roll för språkvården under 1800-talets första hälft. Det vore värt att berätta om den och presentera några av dess framstående lärare och elever. Här får jag nöja mig med att nämna två av lärarna, Sveinbjörn Egilsson (1791–1852) och Hallgrímur Scheving (1781–1861), och två av eleverna, poeten Jónas Hallgrímsson (1807–1845) och filologen Konráð Gíslason (1808–1891). För övrigt får jag hänvisa till Jónas Kristjánssons uppsats.

Men jag kan inte låta bli att uppehålla mig ett tag vid ett namn till som brukar omtalas samtidigt med eliten från Bessastaðaskóli. Det är den danske språkforskaren Rasmus Kristian Rask (1787–1832). Han är en av de ledande gestalterna i den isländska språkvårdens historia. I år firas hans 200-års jubileum. Med tanke på det har det isländska post- och televerket givit ut ett frimärke med porträttet av Rasmus Rask. Utgivandet av isländska frimärken är förknippat med vissa restriktioner. En princip är att de inte får tillägnas utländska personer och inte ha deras porträtt. Nu har post- och televerket egentligen brutit emot denna princip. Men för att undgå problemet har frimärket officiellt tillägnats isländsk språkvård och har inskriptionen "Verndum tungu. Vöndum mál". Annars skulle det troligen ha kommit ut på Rasks födelsedag, den 22 november.

Med detta har post- och televerket bekräftat vår höga uppskattning av Rasmus Kristian Rask. Ingen betvivlar hans danska

nationalitet, men Island minns honom som om han vore en av dess bästa söner. Det skulle föra alltför långt att här redogöra för Rasks insatser på Island. Jag skall bara omtala att han vistades där 1813–1815 och gick i spetsen för stiftandet av Hið íslenska bókmenntafélag (Det isländska litteratursällskapet) 1816 som har betytt mycket för Island och fortfarande är aktivt.

Jag har nu försökt att komma litet in på den kulturella och politiska bakgrunden till den språkvård som i dag bedrivs på Island. Liksom alla andra ser vi mycket tydligt den nära förbindelse som råder mellan språk och nationalitet, och aldrig framstod den så klart som i begynnelsen av 1800-talet när Islands fattiga folk började kämpa för ökad frihet men ägde närmast ingenting utom sitt språk. Vi ser också det nära samband som råder mellan nationalitet och suveränitet. För oss är språkvården av central betydelse – av rent praktiska skäl.

Vi vet också mycket väl att allt har sina fördelar och nackdelar. Vårt språk är inte gångbart någonstans utanför Island utom kanske på Färöarna. Men det är inte något nytt. Så har det varit i flera hundra år. Den kommunikation som vi bryr oss om med andra människor måste vi betala för. Vi kan inte räkna med att någon utlänning anser det mödan värt att lära sig isländska utom i speciella fall. Inte ens experter på nordiska språk kan utan vidare kommunicera på isländska. Därför anser vi att en av våra språkvårdsuppgifter är att öka kunskaperna om isländskan också bland andra folk.

2. Språkvårdens uppgifter och verksamhet

För att komma fram till det språkpolitiska målet utnyttjas medel av samma slag som på andra håll, t.ex. undervisning, språkvårdsprogram i radio, språkspalter i tidningar, språknämndens rådgivning och publikationer, terminologisk verksamhet, språkforskning.

Det är kanske vilseledande att tala om ett isländskt språkprogram och dess genomförande. Det kan se ut som om isländsk språkvård är centralstyrd och väl planerad, men det har inte alls varit fallet. Tvärtom. Språkvården på Island har först och främst framträtt som ett intresse från allmänheten. Myndigheternas andel i språkvården är dock av stor betydelse, inte minst genom den

lagstiftning där språkvårdens målsättning återspeglas. Det viktigaste här (om man bortser från skolorna) är lagar om gårdsnamn m.m., firmanamn och personnamn. Här kan också nämnas vissa uttryck som kan betecknas som viljeförklaringar i lagarna om nationalteater och riksradio – även om språket i etermedierna överhuvudtaget (se Målfregnir 1, 1987:8–10). Sist men inte minst finns numera också lagen om Íslensk málnefnd nr 80 1984. Den trädde kraft den 1 januari 1985. Enligt den skulle upprättas en särskild institution med språkvårdsuppgifter och den skulle drivas gemensamt av språknämnden och universitetet. Den påbörjade sin verksamhet i Reykjavik den 1 januari 1985 och kallas Íslensk málstöð (eller på svenska Isländska språkbyrån). Íslensk málnefnd sorterar direkt under undervisningsministern som nu har utfärdat en instruktion om språknämnden och språkbyråns verksamhet ("Reglugerð um Íslenska málnefnd og starfsemi Íslenskrar málstöðvar" (nr 159, 26 mars 1987). Se också Baldur Jónsson 1986).

Under 1950-talet började myndigheterna stödja nyordsverksamheten med årliga anslag från Alþingi (parlamentet). Den blev ganska livlig under de följande åren och som en fortsättning av den stiftades språknämnden 1964. Därför har nämnden först och främst ägnat sig åt nyordsverksamheten. Men nyord (dvs. nýyrði) betyder här både 'nyord' och 'term' (jfr Baldur Jónsson 1985a:28). Flera terminologiska utskott har grundats inom olika branschföreningar, den första så tidigt som 1919, och i ett par fall inom officiella institutioner. En av språknämndens uppgifter är att hålla kontakt med dessa utskott och stödja deras verksamhet och även de personer som sysslar med terminologi eller nyord. 22 terminologiska utskott finns registrerade hos språkbyrån, men bortemot hälften av dem är litet aktiva. Om vi jämför oss med våra grannar i Skandinavien och Finland ligger vi långt efter i fråga om publicering av terminologier.

Något liknande kan man säga om övriga former av den organiserade språkvården. Med ökade resurser och med språkbyråns tillkomst hoppas vi att kunna ägna oss mer åt försummade språkvårdsuppgifter av olika slag, t.ex. vissa slag av normering med stor praktisk betydelse i det moderna samhället. Som exempel kan nämnas att den alfabetiska ordningen länge har varierat från den ena ordlistan eller förteckningen till den andra. Antagli-

gen håller den nu på att stabiliseras tack vare språknämndens insats. Ett tecken på detta är årets telefonkatalog som nu för första gången tar hänsyn till skillnaden mellan vokaler med accenttecken och vokaler utan, i överensstämmelse med nämndens förslag.

Här kan också omtalas att på språknämndens vägnar har det nyligen utarbetats regler, i första hand avsedda för massmedierna, för transkribering av ryska namn.

En annan viktig uppgift som Islensk málnefnd har försökt sig på är att utarbeta en lista över statsnamn och nationalitetsord. Detta har visat sig vara besvärligt men intressant, och vi kan inte vänta oss att komma fram till ett slutgiltigt resultat med en gång. Utanför språknämnden har flera personer, oberoende av varandra, kastat sig över samma problem i olika utsträckning och med olika resultat. Det utförligaste blir en lista som riksradios språkkonsulent, Árni Böðvarsson, har sammanställt och som kommer att tryckas inom kort.

På grund av vår puristiska inställning har vi alltid varit ganska upptagna av att hitta och bilda inhemska ersättningsord till främmande ord. Samtidigt har vi accepterat en hel del lånord, något som alltid – i viss utsträckning – är ofrånkomligt. Men vi har, enligt min mening, försummat att ge akt på lånorden och de principer man bör följa vid anpassningen av dem. Vi har knappast lyckats att riktigt odla den konst som det är att anpassa lånord på ett smakfullt sätt. Jag för min del saknar större mognad och finare språkkänsla. Allmänna kunskaper om isländsk ordbildning kunde också vara mycket bättre. Egendomligt nog har vi inte ägnat oss särskilt mycket åt morfologi. Ytterligare ett exempel på ett område som språkvården försummat är isländskans uttal. Det vore lätt att fortsätta och uppräknat försummade uppgifter. Ordböcker är viktiga språkvårdsmedel. Tills nyligen har isländska ordböcker varit ganska små och ensidiga. Situationen har bättrats under de allra senaste åren, men det är mycket som saknas. Ännu finns det t.ex. ingen utförlig isländsk rättskrivningsordbok i stil med Svenska Akademiens ordlista.

Isländsk språkvård har många problem att brottas med. Så vitt jag kan se har vi dock i stort sett liknande problem överallt. Alla små språksamhällen har i varje fall ett gemensamt hot, nämligen påverkan från den anglosaxiska världen. Hos oss är problemet

kanske större än hos många andra på grund av att vi är så få. Det förklarar åtminstone en del av vår "försummelse".

3. Isländsk språkvård i nordiskt perspektiv

Har språkvården i de övriga nordiska länderna någon betydelse för Island? Vad kan vi lära av varandra?

Ett uttömmande svar på dessa frågor kan jag inte ge men jag kan komma in på dem.

Med tanke på de isländska språkförhållandena och islänningarnas språkvårdsinriktning är det knappast onaturligt att vi frågar oss varför vi deltar i de nordiska språknämndernas samarbete. Detta är en fråga som jag ofta tänker på, men ett välgrundat svar har jag egentligen aldrig fått från någon utan bara det att vi brukar vara med i allt som heter nordiskt samarbete. Det är dock helt klart att Íslensk málnefnd och därmed isländsk språkvård har haft stor nytta av det nordiska samarbetet.

Upphovet kan spåras till 1960-talet när våra nordiska grannar började tala för upprättandet av en språknämnd också på Island. Den drivande kraften i nyordsverksamheten på den tiden var professor Halldór Halldórsson. Som ordförande i den så kallade "Nyordsnämnden" inbjöds han till Norge i anledning av Norska språknämndens tioårsjubileum 1962. De kontakter som därmed knöts ledde till att också Island fick sin språknämnd 1964. Den har inte alltid varit särskilt aktiv, men den har från början varit representerad vid de nordiska språkmötena varje år.

När Íslensk málnefnd började arbeta för att upprätta ett eget sekretariat fick nämnden direkt stöd genom rekommendationer från Nordiska språksekretariatet och därmed de nordiska språknämnderna. Íslensk málnefnd och Íslensk málstöð har sålunda tillkommit under uppmuntrande påverkan från de andra nordiska länderna.

Kontakterna utåt – inte minst efter Nordiska språksekretariatets tillkomst 1978 och representationen i dess styrelse – har i flera avseenden varit nyttiga. Genom dem har vi lärt oss mycket om de äldre nämndernas erfarenheter och arbetssätt. Vi får från de flesta av dem mötesprotokoll och kan sålunda följa med vad som är aktuellt och vad de tar sig för. Vi får tidskrifter som de publicerar och även större publikationer. I stort sett gäller det-

samma för Nordiska språksekretariatet, som vi också vänder oss till vid behov. Dessutom har sekretariatet arrangerat en del konferenser som har varit av intresse för isländsk språkvård och som isländska språkvårdare kunnat delta i. – Sist men inte minst är de personliga kontakterna alltid ovärderliga.

Men detta är endast en del av svaret på frågan om vårt deltagande i det nordiska samarbetet. Ännu återstår att besvara om andra språknämnder, eller nordisk språkvård överhuvudtaget, har någon nytta av oss. Jag lämnar denna fråga åt mina läsare. Men vi har som sagt en hel del att tacka för och skulle så gärna vilja ge någonting i stället, någonting *mer* än att ta emot gäster med några års mellanrum.

Citerad litteratur

- Baldur Jónsson. 1985a. Terminologiska aktiviteter på Island. *Nordterm 85. Reykjavík 27.–29. júní 1985*. Íslensk málnefnd. Reykjavík. S. 27–33.
- 1985b. Isländsk ordbildning på inhemsk grund. *Språk i Norden 1985*. Nordisk språksekretariats skrifter 4. S. 5–12.
- 1985c. Isländska språkets ställning inom 1800-talets förvaltning. *De nordiske skriftspråkens utvikling på 1800-tallet 2. Behovet for og bruken av skrift i 1800-tallets forvaltning, næringsliv og privatkommunikasjon*. Nordisk språksekretariats rapporter 6. Oslo. S. 51–61.
- 1986. Isländska språkbyrån. *Språk i Norden 1986*. Nordisk språksekretariats skrifter 5. S. 65–68.
- Frumvarp til laga um Íslenska málnefnd. Þingskjal 758. *Alþingistiðindi. Þingskjöl*. 18. hefti 1983–84. S. 2856–2863.
- Guðmundur B. Kristmundsson et al. 1986. *Álitsgerð um málvöndun og framburðarkennslu í grunnskólum*. Betänkande av en kommitté på utbildningsministrarnas vägnar 1985–1986. Författare: Guðmundur B. Kristmundsson, Baldur Jónsson, Höskuldur Þráinsson, Indriði Gíslason. Rit Kennaraháskóla Íslands, B-flokkur: Fræðirit og greinar. 1. Reykjavík.
- Halldór Halldórsson. 1962. Kring språkliga nybildningar i nutida isländska. *Scripta Islandica*. 13. S. 3–24.
- 1971. *Íslensk málrækt. Erindi og ritgerðir*. Red. av Baldur Jónsson. Hlaðbúð hf. Reykjavík.
- Halldór Hermansson. 1919. *Modern Icelandic*. *Islandica*. 12. Cornell University Library. Ithaca, New York.
- Helgi Guðmundsson. 1977. Um ytri aðstæður íslenzkrar málþróunar. Einar G. Pétursson och Jónas Kristjánsson (red.). *Sjöttú ritgerðir helgaðar Jakobi Benediktssyni 20. júlí 1977*. Första delen. Stofnun Árna Magnússonar. Reykjavík. S. 314–325.

- Íslensk orðabók 1983: Árni Böðvarsson (red.). *Íslensk orðabók handa skólum og almennungi*. Andra upplagan. Bókautgáfa Menningar sjóðs. Reykjavík 1983.
- Jón Hilmar Jónsson. 1985. Íslensk málstefna: lifandi afl eða gömul dyggð? *Skima*. 8:1. S. 21–23.
- Jónas Kristjánsson. 1986. Íslensk sprogpolitik i 1800-tallet. *De nordiske skriftspråkenes utvikling på 1800-tallet 3. Ideologier og språkstyring*. Nordisk språksekretariats rapporter 7. Oslo. S. 134–147.
- Málfregnir* 1. Tidskrift utgiven av Íslensk málnefnd. 1987.
- Svensk ordbok 1986: Allén, Sture, et. al. *Svensk ordbok*. Esselte Studium. Stockholm 1986.
- Wessén, Elias. 1960. *De nordiska språken*. Sjätte upplagan. Almqvist & Wiksell. Stockholm.
- Porkell Jóhannesson. 1950. *Tímabilið 1770–1830. Upplýsingaröld*. Saga Íslendinga. 7. Menntamálaráð og Þjóðvinafélag. Reykjavík.